

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, планування та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(підпис)
“ ____ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

**«Шляхи підвищення конкурентоспроможності на підприємстві (на
прикладі ТОВ «КОМПАНІЯ АБ СОФТ»)»**

Виконавець:

Студентка 6 курсу ФЕУП
Варданян Аїда Єгішеївна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Маркітан Олександр Сергійович _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
1.1 Конкуренція та її місце в економічних процесах	6
1.2 Поняття конкурентоспроможності та формування конкурентної стратегії підприємства	15
1.3 Особливості конкурентної боротьби у ІТ сфері	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СТАНУ ТОВ «АБ СОФТ»	
2.1 Аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства	32
2.2 Аналіз кон’юнктури ІТ – ринку.....	43
2.3 Оцінка конкурентних позицій підприємства та SWOT- аналіз	54
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТУ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «АБ СОФТ»	
3.1 Обґрунтування виробничих та маркетингових аспектів проекту.....	63
3.2 Розрахунки грошових потоків та ефективності проекту	72
3.3 Управління ризиками проекту.....	80
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	92
Додатки.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. Центральним поняттям, що виражає сутність ринкових відносин є поняття конкуренції. Як економічна категорія, конкуренція - це економічна боротьба, суперництво між відокремленими виробниками продукції, робіт, послуг щодо задоволення своїх інтересів, пов'язаних з продажем цієї продукції, виконаних робіт, наданням послуг одним і тим же споживачам. З точки зору теоретичних основ самого явища, конкуренція є проявом об'єктивних процесів у господарській діяльності: зниження витрат виробництва або задоволення потреб споживачів.

Головна функція конкуренції — завоювати ринок, в боротьбі за споживача перемогти своїх конкурентів, забезпечити одержання сталого прибутку. В цьому контексті особливої уваги потребує вивчення конкурентоспроможності. В країнах з ринковою економікою конкурентоспроможність підприємства є результатом переплетіння факторів, породженим об'єктивним розвитком продуктивних сил і які відображають результати політики великих монополій в боротьбі за якість, ринки збуту і отримання прибутку.

Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту або сегменту який розглядається. Є певні відмінності й у конкурентоспроможності підприємств ІТ – сектору. Конкурентна боротьба в цьому сегменті є напруженою, динамічною та непередбачуваною. Постійно існує ймовірність того, що один з операторів ринку запропонує технологічну інновацію, і внаслідок цього всі попередні розробки стануть абсолютно нецікаві споживачам. Однак через деякий проміжок часу інші розробники запропонують власні варіанти нового продукту з використанням цінових та нецінових методів конкурентної боротьби. Відтак будь-яке підприємство ІТ – сектору має постійно слідкувати за ситуацією на ринку та гнучко реагувати на зміни.

Конкуентоспроможність підприємств ІТ – сектору можна визначити, як реальну та потенційну спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати та створювати попит і нові ринки, проектувати, виготовляти та реалізувати інноваційні продукти, які за своїми параметрами більш прийнятні для користувачів, ніж продукти конкурентів.

Питанням теорії та методології конкурентоспроможності підприємства та управління конкурентними перевагами присвячено роботи таких дослідників як М. Портер, Р.А. Фатхутдінов, А.Ю. Юданов, В.А. Павлова, О.Г. Янковий, В.А, Карпов, Т.Ф, Косянчук, Ю.М. Хвевик, А.І. Ковальов. В той самий час дослідження щодо сфери інформаційних технологій знайшли своє відображення у роботах О.А. Більовській, С. А. Горбаченко, Б.О. Ходакевича та інших.

Метою дипломної роботи є обґрунтування напрямів розвитку підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності в сучасних ринкових умовах.

Завдання дипломної роботи:

- розглянути теоретичні питання щодо предмету дослідження;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;
- здійснити кон'юнктурний аналіз ІТ- ринку;
- дослідити поточний конкурентний стан підприємства;
- провести SWOT – аналіз;
- визначити резерви зміцнення конкурентоспроможності підприємства за рахунок розробки додатків для «App Store»;
- обґрунтувати інвестиційний план проекту;
- розрахувати критерії оцінки ефективності проекту;
- визначити шляхи мінімізації проектних ризиків.

Об'єктом дослідження виступають процеси обґрунтування проекту підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні методи та практичні заходи, які спрямовано на підвищення конкурентоспроможності підприємства ІТ - сектору.

Методи дослідження. Як теоретичний базис використовувалися загальнонаукові методи: системний, формально-логічний, метод аналізу і синтезу. Для практичних досліджень використовувалися горизонтальний і порівняльний аналіз на базі фінансової звітності ТОВ «АБ СОФТ», а також методи угруповань та інші статистичні методи. Обрані методи дають можливість порівнювати, групувати та аналізувати дані. Розрахунки проекту спільної діяльності провадилися з використанням програмних продуктів «Project Expert» і «Exel».

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, дані електронних ресурсів, результати маркетингових досліджень консалтингових агенцій щодо стану ІТ – ринку, статистичні дані, а також дані бухгалтерського, управлінського й аналітичного обліку ТОВ «АБ СОФТ».

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано статтю в журналі «Науковий вісник Одеського національного економічного університету» за темою «Конкурентні переваги підприємств ІТ- сектору».

ВИСНОВКИ

Розглянувши теоретичні питання рівня конкурентоспроможності підприємств, а також застосування методів її підвищення на прикладі ТОВ «AB soft», в роботі зроблено наступні висновки:

1. ТОВ «AB SOFT» (далі AB Soft) входить до числа найбільш відомих розробників програмного забезпечення. Вона об'єднує висококваліфіковану команду розробників програмного забезпечення. Підприємство позиціонує себе як аутсорсингова компанія і заснована в 2011 році. Створена на базі підприємства широкого профілю, де крім послуг програмування був продаж комп'ютерної техніки, сервісного обслуговування та інші. Сьогодні AB Soft охоплює всі етапи життєвого циклу розробки: від інженерної до гарантованої якості продукту після випуску. Інші види діяльності залишились, але займають другорядне значення.
2. Валовий обсяг виконаних послуг збільшився за період що аналізується в 2,14 рази. Свого піку він досяг у 2017 року. Цей ріст пов'язаний здебільшого з ростом кількості юридичних осіб, які уклали договір на послуги компанії. Серед причин такого зростання слід зазначити освоєння нових ринків збуту аутсорсінгу для іноземних компаній та велика кількість замовлень від приватних та державних структур на заміну російського програмного забезпечення. В результаті за 2 роки обсяг продажу зріс на 175,9 млн. грн.
3. Разом з ростом обсягів продажу росли і витрати підприємства. Так при рості обсягу продажу на 114%, собівартість реалізованої продукції зросла 193,4%, а умовно-постійні витрати на 212,2%. В результаті фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 53,8%.
4. Проведений аналіз ліквідності свідчить, що за всіма основними показниками ліквідність підприємства знаходиться на прийнятному рівні.

Дещо менші ніж нормативні показники загального коефіцієнту ліквідності та маневреності не є критичними і пояснюються специфікою діяльності підприємства. В той же час слід зазначити відсутність позитивної динаміки показників ліквідності, платоспроможності та прибутковості.

5. Аналіз ринку та конкурентних позицій підприємства показав, що разом з аутсорсом необхідно також виходити на ринок із власними продуктами. Відтак, для утримання власних позицій на ринку, ТОВ «AB SOFT» необхідно насамперед реалізовувати наявні можливості. Насамперед це стосується просування власного бренду, а також створення підрозділу для власних розробок з подальшим продажем за допомогою «App Store».
6. Кошториси інвестиційних та операційних витрат показали, що для організації «Apple офісу» необхідно здійснити стартові витрати у сумі 135 тис. грн., а також найняти персонал з 6 осіб з фіксованим окладом (загальна сума витрат – 41 тис. грн.) та змінною частиною (50% від обсягу продажу на весь офіс).
7. Результати розрахунку грошових потоків показали, що для реалізації плану створення «Apple-офісу» необхідно залучити 240 тис. грн., що при наявності зайвої ліквідності можна без проблем здійснити за рахунок власних коштів. В результаті кеш-фло набуває позитивних показників з самого початку реалізації проекту. Наведений план з доходів свідчить, що вже починаючи з другого кварталу підприємство буде отримувати прибуток від нового напрямку бізнесу, а наприкінці 2019 року прибуток досягне планових значень у розмірі 661,4 тис. грн. у розрахунку на квартал.
8. Згідно розрахунків інтегральних показників ефективності проекту, при ставці дисконтування у 28% дисконтований період окупності складе 7 місяців. Чистий приведений дохід складе 5581 тис. грн., що згідно даних, наведених в розділі 2 відповідає приблизно 7% даного сегменту ринку,

тоді як теперішній рівень складає приблизно 2%. Тобто це позначиться на рівні конкурентоспроможності АВ soft. Враховуючи також високе значення індексу прибутковості можна зробити висновок, що даний напрямок підвищення конкурентоспроможності доцільно впровадити в практику роботи підприємства.

9. Розрахунок умов беззбитковості показав, що мінімально можливим рівнем продажу на кінець першого року реалізації проекту буде 3606 завантажень в місяць, а в розрахунок операційного плану можливий рівень завантажень на той же період складає 12500. Тобто ми маємо зону безпеки у 8894 завантажень (246,6% від порогу рентабельності). Це безумовно свідчить про резерви запобігання можливих ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексунин В. Электронная коммерция и маркетинг в Интернете / В. Алексунин, В. Родигина. - М.: Дашков и Ко, 2015. - 216 с.
2. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: Навчальний посібник / [Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Білий М.М., Мозіль О.І.]. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 160с.
3. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник/ Горбаченко С.А., Андрейченко А.В., Карпов В..А. та ін.- О: ОНЕУ, 2014.- 345 с.
4. Балджи М.Д. Конкурентоспроможність національної економіки в контексті управління розвитком інтеграційних зв'язків України / М.Д. Балджи // Економічний вісник університету: зб. наук. пр. – Вип. 22/1. – 2014. – С. 173 – 179
5. Балджи М.Д. Тенденції розвитку підприємництва в Україні та Одеській області // Економічні інновації: зб. наук. праць. – Вип. 59. – 2015. – С. 52-59
6. Балабанова Л.В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: Навч. посіб. / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – К.: ВД «Професіонал», 2016. – 448 с.
7. Балюк В. Украинский сегмент сети Internet: состояние и перспективы развития / В. Балюк // Сети и телекоммуникации.- 2014. - №2.-С.10-20.
8. Бандурка А.М. Конкурентоспособность промышленного предприятия: учебн. пособ. / А.М. Бандурка, В.В. Глущенко - Харьков: Изд- во Ун-та внутр. дел, 2014. - 480 с.
9. Безкоровайна С.В. Дослідження підходів до формування цінової стратегії підприємства.//Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №2(20). – с.49-52.
10. Берсуцький Я. Г. Онлайнний електронний бізнес: механізми забезпечення: монографія / Я. Г. Берсуцький, Л. С. Вінарік, Н. Ф.

- Васильєва, Л. Н. Харламова, О. М. Щедрін; НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Донец. ун-т економіки та права. - Донецьк, 2010. - 275 с.
11. Біленчук П. Д. Правовий аспект використання Інтернет-технологій в Україні / П. Д. Біленчук, В. І. Гаєнко, Л. В. Борисова, М. В. Козир // Право і безпека . - 2012. - № 3. - С. 14-16.
  12. Більовська О.А. Конкуレントоздатність ІТ-галузі та ІТ-аутсорсингу в Україні: шляхи оптимізованого управління [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4161>
  13. Бублик М. І. Електронна торгівля з погляду євромаркетингу як складова частина маркетингових стратегій підприємства / М. І. Бублик, О. М. Белуха, М. Р. Сокіл // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка" . Логістика. - 2007. - № 580. - С. 10-18.
  14. Войнаренко С.М. Ключові фактори успіху в комунікаційній політиці підприємств / С.М. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький, 2007. – № 6, Т. 1. – С. 231–233.
  15. Гайдаржийська О.М. - Напрями конкурентоспроможності / О.М. Гайдаржийська, О.Г. Чернікова // Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства. - 2014. - № 38. - С. 47-50.
  16. Галкин С.Е. Бизнес в Интернете / С.Е. Галкин. - М.: Центр, 2015. – 145 с.
  17. Гаспаріан М.С. Применение информационных технологий в экономике / М.С. Гаспаріан, Г.Н. Лихачева, С.В. Григорьев, В.П. Божко. - М.: МЭСИ, 2010. — 49 с.
  18. Гончарук Т. І. Конкуренція і конкурентоспроможність: зміст і розвиток у перехідній економіці / Т. І. Гончарук. — Суми : ВВП "Мрія-1" ЛТД, 2016. — 60 с.

19. Гура М. В. Істотні умови договору про створення за замовленням і використання Інтернет-сайту / М. В. Гура // Держава і право. Юрид. і політ. науки: Зб. наук. пр. - 2004. - Вип. 27. - С. 348-353.
20. Демчик І. Управління конкурентоспроможністю / І. Демчик // Торговий менеджмент. - 2008. - № 8. - С. 5-12.
21. Доброва Н.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матер. четвертої міжнарод. конф. 2015 р. - Одеса: Атлант, 2015. - С.29-30.
22. Дорош О. І. Маркетингова стратегія у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства / О. І. Дорош // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Пробл. економіки та упр. - 2011. - № 698. - С. 150-155.
23. Дращиця С.А. Електронна комерція. Навчальний посібник / С.А.Дращиця. – Львів: Новий Світ-2000, 2013.- 182с.
24. Драчов В. Мобільна торгівля як один з перспективних напрямків електронної торгівлі / В. Драчов // Журн. європ. економіки . — 2009. — 4, N 2. — С. 242-254.
25. Дудяк Р. П. Маркетингове забезпечення конкурентоспроможності підприємств у формуванні їх збутової політики / Р. П. Дудяк, С. Я. Бугіль, О. Р. Дудяк // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Логістика. - 2009. - № 649. - С. 268-275.
26. Дьяконов В.П. Internet. Настольная книга пользователя / В.П. Дьяконов. - М.: Солон. - Р, 2009. – 96 с.
27. Журило В.В. Формування споживчої поведінки на українському ринку високотехнологічних товарів: дис. кандидата екон. наук: 08.00.04 / Журило Вікторія Володимирівна .- К., 2010.- 203 с.
28. Закон України Про Національну програму інформатизації/ Відомості Верховної Ради України. – Офіц. Вид.- К.: Парлам. вид-во, 1998. - 35с.

29. Закон України Про авторське право і суміжні права /Відомості Верховної Ради України. – Офіц. Вид.- К.: Парлам. вид-во, 1994. - 64с.
30. Закон України Про інформацію / Відомості Верховної Ради України. – Офіц. Вид.- К.: Парлам. вид-во, 2011. - 41с.
31. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – С. 64.
32. Єжова Л. Інформаційний маркетинг: Навч. Посібник / Л. Єжова.- К.: КНЕУ.- 2012.- 560с.
33. Карпов В.А. Аналіз підприємницьких проектів: навчальний посібник / Горбаченко С.А., Карпов В.А.- О: ОНЕУ ротاپринт, 2013.- 241с.
34. Коваленко В. В. Обґрунтування підходів і показників оцінки конкурентоспроможності / В. В. Коваленко // Проблеми і перспективи розвитку підприємств України: зб. наук. праць. - Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2000. - С. 65-72.
35. Коломієць Г. Інформаційна продукція: ринок, маркетинг, підготовка кадрів / Коломієць Г., Маньковський А.- К.: Либідь, 2011.- 292с.
36. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового]. – Одеса : Атлант, 2013. – 470 с.
37. Купіс З. Е. Впровадження нових інтернет-технологій в галузі електронної комерції / З. Е. Купіс // НТІ . - 2012. - № 1. - С. 52-55.
38. Маркова Ю.В. Ключові успіху провідних компаній в сфері формування виробничих стратегій в умовах економіки знань / Ю.В. Маркова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.- 2005.- №6,Т.1.- С. 75-80.
39. Маркетинговая товарная политика: Учеб.-метод. разработка / Межрегион. акад. упр. персоналом; [Сост. О. Г. Звездкина; Отв. ред. А. В. Орехов]. — К., 2008. — 83 с.

40. Мельник Л.Г. Информационная экономика / Л.Г. Мельник.- Суми: ИТД Университетская книга, 2013.- 345с.
41. Наумов Д. О. Підвищення конкурентоспроможності у міжнародній практиці / Д.О. Наумов // Економіка та держава. - 2017. - № 1. - С. 38-40.
42. Огляд ІТ ринку в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrbiznes.com/analitic/marketing>
43. Офіційний веб – сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
44. Офіційний веб – сайт компанії IDC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idc.com/>.
45. Павлова В. А. Конкурентоспроможність підприємства: управління, оцінка, стратегія: монографія / В. А. Павлова, О. В. Кузьменко, В. М. Орлова, Г. А. Рижкова; Дніпропетр. ун-т економіки та права ім. А. Нобеля. - Д., 2011. - 350 с.
46. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті: Навч. посіб. / О.М. Пастухов ; Акад. прав. наук України. НДІ інтелект. власності. — К.: Шк., 2009. — 143 с.
47. Плєскач В.Л. Формування ринку інформаційних послуг в Україні: дис. кандидата екон. наук: 08.02.03 / Плєскач Валентина Леонідівна.- К., 2006.- 215с.
48. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портер; Пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2015. — 454 с.
49. Правове регулювання електронної комерції: [монографія] / за ред. д-ра юрид. наук, проф. Л.Д. Тимченка. - Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2008. - 236 с.
50. Прийдун Л. В. Оцінка зарубіжного досвіду підвищення конкурентоспроможності / Л. Прийдун // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. — 2011. — № 16. — С. 201 — 209.

51. Проблеми підвищення ефективності господарювання в народногосподарському комплексі (на мезо- та мікроекономічних рівнях): монографія / за ред. А.І. Ковальова, Н.В. Сментини. – Одеса: Атлант, 2013. – 398 с.
52. Савчук Н.В. Інтернет-послуги – фактор підвищення конкурентоспроможності національних компаній / Н.В. Савчук // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – Вип. 15. – С.334-339.
53. Савчук Н.В. Кіберзлочинність: зміст та методи боротьби / Н.В. Савчук // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – Вип. 19. – С. 338-342.
54. Соколова А.Н. Электронная коммерция: мировой и российский опыт / Соколова А.Н., Геращенко Н.И.. - М.: Открытие системы. - 2017. – 85 с.
55. Степанова Л.М. Основи електронного документообігу: навч. посібник / Степанова Л.М., Рассамакін В. Я. - К.: КНТЕУ, 2014. - 154 с.
56. Татар М.С. Особливості концептуального визначення категорій конкуренції та конкурентоспроможності / Татар М.С.// Економіка та держава – 2012.-№1. с. 61-64
57. Тедеев А.А. Электронная коммерция (электронная экономическая деятельность): правовое регулирование и налогообложение / А.А. Тедеев. М.: Приориздат, 2012. - 224с.
58. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С. М. Клименко, О. С. Дубова, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко. – К.: КНЕУ, 2016. – 527 с.
59. Фатхутдінов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Фатхутдінов Р.А.- М: Изд-во Эксмо, 2015, 544 с.

60. Феліксова Л.Ю. Формування міжнародної конкурентоспроможності ІТ - сектору України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4997>
61. Харченко Т.Б. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств як засіб ринкового реформування економіки / Харченко Т.Б. // АПЕ. – 2013. – № 2. – С. 70-73.
62. Хвевик Ю.М. Сутність конкуренції та фактори впливу на стан ринкового конкурентного середовища / Хвевик Ю.М. // Інвестиції: практика та досвід. - 2009.-№4.- с. 53-57
63. Ходакевич Б.О. Перспективи розвитку національного ІТ – сектору [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2015/29.pdf
64. Чупик Г.Р. Наукові підходи до визначення категорій «конкуренція» та «конкурентоспроможність» / Чупик Г.Р. // Вісник Львівської КА. – 2014. – № 22. – С. 55-58.
65. Чухрай Н. І. Розвиток логістики в умовах е-економіки / Н. І. Чухрай, О. Б. Гірна // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Логістика. – 2008. – № 623.– С. 272-278.
66. Шейко В. М. Інтернет в сучасному світі / В. М. Шейко, Б. М. Смоляницький // Вісн. Харк. держ. акад. культури . Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика. - 2009. - Вип. 1. - С. 137-143.
67. Шубалий О.М. Методика порівняльної оцінки конкурентних переваг підприємств галузі ринку / Шубалий О.М. // Актуальні проблеми економіки - 2008.-№1.с. 70-77
68. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика: учеб. пособ. / А. Ю. Юданов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Изд-во ГНОМ и Д, 2015. – 304 с.